

подвизите на отците, правдивият повествувател никак не скрива и неизбежните падения. Докато човек е на земята, той не може да се освободи напълно от греха и паденията. Благочестивият читател да не се смуцава от това, още повече да не си позволява надсмиване, свойствено на ниските натури. В самите "Духовни полета" той ще намери отлично ръководство за себе си. Веднъж един от подвижниците, ухапан от змия, дошъл в града за лечение. С любов го приела при себе си благочестива жена и се грижела за него. Едва оправил се от болките, монахът бил уязвен от плътска страст към своята благодетелка. Като забелязала това, хазайката се постарала да вразуми монаха. Осъзнал се и почувствувал целия срам от своето поведение, монахът поискал незабавно да се отдалечи. "Не си отивай, казала жената. Още ти е необходимо да се лекуваш, а за нечистия помисъл забрави: той не е бил дело на твоята чиста душа. Това е дело на всегубителя дявол."

Освен дълбока поучителност, книгата на блажени Йоан Мосх има голямо значение в историческо и догматическо отношение. Благочестивите пътешественици обиколили Православния Изток, може да се каже, в навечерието на този страшен исторически прелом, когато мохамеданството много, много години като мрачни облаци надвиснало над ясения преди Изток... Като четем "Духовни полета", ние живо си представяме, в какво положение се намирали Палестина и другите страни на Православния Изток преди завоюването им от арабите и с мъка сравняваме печалното настояще с отдавна миналите времена... Какво е било и какво е станало! Ще се възроди ли Православният Изток за нов живот или по-право ще възкръсне ли там духът, който въодушевявал някога великите древни подвижници; ще се озарят ли някога с лъчите на силно горящата светлина развалините на древните обители, един Бог знае... Неведоми са Божиите пътища. Прекланяйки се благоговейно пред тях, в сегашно време ние без скръб можем да повторим думите на Псалмопева: спомних си древните дни и се поучих от всичките Твои дела...

Догматическото значение на "Духовни полета" е осветлено от висши църковни авторитети. На Седмия вселенски събор били четени 45 и 180 глави (виж четвърто и пето деяния на Седмия вселенски събор). С голямо уважение говори за "Духовни полета" св. Йоан Дамаскин. Наред с това цялата книга, от първата до последната страница, служи като поразително свидетелство за непоколебимата твърдост на Православието за запазване не само догмите на вярата, но и на свещените обреди на дълбоката християнска древност.

